

LA XARXA PER LA SOBIRANIA ENERGÈTICA

GUIFRÉ BOMBILÀ

Els efectes de la crisi multidimensional que estem vivint són més que evidents: extinció massiva d'espècies vivents, canvi climàtic accelerat, destrucció d'hàbitats naturals i formes de vida tradicionals, migracions, contaminació a l'aire, l'aigua i la terra, conflictes armats per recursos, acidificació i escalfament dels oceans, escassetat d'aigua estructural, inseguretats alimentària, crisi econòmica, inflació, pobresa, per dir els més representatius.

Arran d'aquests efectes i de l'auge del moviment global per la justícia climàtica del darrer lustre, hem vist una tendència creixent cap a una major preocupació mediambiental i a començar a entendre que cada problema s'integra dins d'un conjunt complex i en permanent interacció.

Però aquesta consciència és parcial, i enlloc de cercar solucions que vagin a l'arrel dels problemes, majoritàriament s'està esperant que arribi alguna panacea que ens salvi del desastre. Estem vivint un moment paradoxal, on tenim una societat 2.0 cada cop més desconnectada de la realitat i, alhora, la necessitat de fer front a tantes emergències ens obliga a tornar-nos a centrar en les bases materials que ens sostenen, com l'energia.

Tot procés humà, des de l'acte individual del pensament fins a la hipercostosa generació industrial d'electricitat, necessita de la transformació d'un material ric en calories (ja sigui menjar, fusta,

carbó, petroli o urani) o d'un flux natural d'energia concentrada (vents, corrents i masses d'aigua, radiació solar o escalfor terrestre) per a l'activació de cossos vivents, eines o màquines. Així, si podem reduir la nostra petjada ecològica amb fonts d'energia aparentment sostenibles i inesgotables, potser podrem minimitzar els pitjors efectes d'aquesta crisi civilitzadora o, fins i tot, revertir el camí cap al desastre? Després hi tornarem.

La Xarxa

La Xarxa per la Sobirania Energètica (XSE) vam néixer l'octubre de 2013 -enguany celebrem el nostre desè aniversari!- Però no vam sortir del no res, vam agafar empenta al caliu de la lluita de la Plataforma Aturem el Fracking (2012), vam imitar la idea d'Aigua és Vida (2011), i ens vam inspirar en el concepte de les sobiranes populars i els aprenentatges La Via Campesina (1993). I què ens va dur a aparèixer?

El model energètic que patim actualment, al nostre país i a la resta del món, és fòssil, oligopòlic, opac, centralitzat, injust, ecocida, patriarcal i colonial. Aquest sistema energètic és una eina principal de dominació de classe i d'acumulació de capital i, conseqüentment, un factor determinant i alhora accelerador de la crisi sistèmica abans mencionada.

La nostra proposta de sobirania energètica s'oposa radicalment a això, ja que implica l'assoliment del dret a decidir com a poble i de manera democràtica, en tot allò referent a la captació/generació, a la distribució i a l'ús final sobre l'energia. Aquestes tres activitats han de respectar els límits biofísics naturals, i han de ser adequades a les necessitats i circumstàncies socials, econòmiques i culturals del nostre territori, i també de tots aquells territoris que en puguin resultar afectats.

En el procés per arribar-hi, caldrà que la ciutadania prenguem el control del sistema energètic industrial, des d'on haurem de procedir-ne al desmantellament, per donar cabuda al model que desitgem. I, en paral·lel, haurem d'activar processos de regeneració i rescabament profunds dels sistemes naturals i les comunitats i pobles d'arreu que han estat sostenint, a costa de les seves vides, els impactes del model energètic que impera avui.

El model resultant serà democràtic, just, solidari, ecofeminista, distribuït i basat exclusivament en

fluxos d'energia veritablement renovables i materials no contaminants, que garanteixi la reproducció d'una vida digna per als éssers vivents del planeta, humans i no humans, presents i futurs, de manera indefinida en el temps.

No cal dir que l'objectiu és ben ambiciós, sabem que no depèn només de la XSE assolir-l'ho. Nosaltres posem el nostre gra de sorra, en primer lloc explicant la importància de la sobirania energètica i com es pot portar a la pràctica; en aquest sentit tenim diverses publicacions, com el llibre [Tenim Energia!](#), que és una explicació molt més desenvolupada del que en aquest article estem sintetitzant, de descàrrega gratuïta. [Les propostes municipalistes](#)², accions concretes des dels municipis vers la sobirania energètica, que portem fent des del 2015, la [Guia per a Comunitats Energètiques Locals](#)³, o la col·laboració amb el quadern 62 d'Opcions, [l'Energia com a Bé Comú](#)⁴. També organitzem els [Volts](#)⁵, caravanes d'activistes que connecten diferents llocs on hi ha gent organitzada batallant contra alguna de les manifestacions destructives, per l'entorn i per les persones, del sistema energètic dominant. En el procés, visitem aquestes plataformes, coneixem la seva lluita, establim solidaritats entre persones, col·lectius i territoris, i visibilitzem resistències i alternatives.

Hi ha molts altres actors que són claus per avançar en la sobirania energètica i fer front a l'oligopoli;

Volt5, Rodalies de la central nuclear d'Ascó (Tarragona). Foto: XSE.

actualment estem participant en alguns d'ells, com l'[Aliança contra la Pobresa Energètica](#)⁶, l'[Associació de Municipis per l'Energia Pública](#)⁷, la [European Community Power Coalition](#)⁸, la [Plataforma Recuperem l'Energia](#)⁹, així com d'altres espais amb una perspectiva més àmplia, com la [Xarxa per la Justícia Climàtica](#)¹⁰ i l'encara en fase de construcció [Assemblea Catalana per la Transició Ecosocial](#)¹¹.

Recuperant el punt que hem deixat sense contestar abans; tenim molts reptes per davant, com a activistes per la sobirania energètica, i, en general, com a societat. Sota el paradigma de la transició verda, governs i grans empreses ens volen fer creure que amb la digitalització, l'electrificació de la mobilitat i el desplegament a gran escala del que vulgarment en diem energies renovables (solar fotovoltaica i eòlica), n'hi ha prou per resoldre-ho tot plegat. Cal que no ens deixem enlluernar per cap il·lusió de salvació a través de la tecnologia; el problema que tenim no és tecnològic, sinó ecològic, social, polític, econòmic, cultural, i la solució només podrà arribar si també afronta totes aquestes dimensions de la realitat.

Dient-ho ràpid i malament, totes les solucions esmentades més amunt són completament dependents del petroli, des de la fase d'extracció de minerals i altres elements, passant pel transport, ensamblatge, instal·lació, manteniment i desmantellament, a la fi d'una vida útil no massa llarga. Un cop s'acabi el petroli, en un parell de generacions, llavors ens trobarem amb què haurem de tornar a fer una nova transició, aquest cop amb molts menys recursos per a emprendre-la.

Amb l'excusa de l'emergència, que és ben real, s'es-tà pressionant per a obrir nous nínxols de mercat, en detriment d'empitjorar la resta de facetes de la crisi, especialment posant al límit la biodiversitat i la sobirania alimentària, així com els drets humans als territoris del Sud Global. Hem de posar-hi fre i reivindicar el temps de poder decidir de manera democràtica com ha de ser la transició que volem, que no serà només energètica, caldrà que sigui profundament i completament ecosocial.

NOTA SOBRE L'AUTOR

Guifré Bombilà, 38 anys, de Mollet del Vallès, va estudiar Història i Arqueologia, i més tard Ecologia Política i Justícia Ambiental. Ha passat per l'activisme estudiantil, i segueix en la defensa del territori, la militància revolucionària i la solidaritat internacionalista. Aquests darrers anys s'ha vinculat més exclusivament a l'ecologisme i el cooperativisme: Som Energia, la Xarxa per la Sobirania Energètica, el moviment per la Justícia Climàtica i, més recentment, a l'Assemblea Catalana per la Transició Ecosocial.

Des de l'àmbit energètic hi tenim molt a dir i a fer, però. Hem de pressionar per noves estructures de govern, obertes i participatives, per a poder definir quanta energia necessitem i per a què. En un primer moment podem plantejar moments i espais d'apoderament de petit format, com són les comunitats energètiques o les molt més interessants comunitats de vida. Però és indispensable fer salts d'escala; hem de fer auditories socials, conèixer quanta energia realment necessitem per aquelles activitats que són importants per a la vida, a nivell local, regional, estatal i internacional. Hem de generar campanyes de desobediència per deixar de sostenir energèticament aquelles activitats, institucions i actors que són perjudicials per a la societat i per a la Natura, dels quals les lectores en sabeu una llarguíssima llista. I en tot això haurem d'aplicar-hi una lògica de decreixement controlat, de redistribució radical de la riquesa, d'adaptació resilient a escenaris futurs de menor disponibilitat energètica; amb tecnologies més simples i menys destructives que les que estem emprant ara, incloent les "renovables". En darrera instància, hem de posar la lluita per la sobirania energètica com a peça estratègica per a fer caure el capitalisme, i sobreviure en el procés. En tot això, ens hi trobareu a la XSE.

Notas

1. <https://xse.cat/tenimenergia/>
2. <https://xse.cat/proposta-municipalista-2023/>
3. <https://xse.cat/publicacions-cels/>
4. <https://opcions.org/hemeroteca/num-62-energia-com-a-be-comu/>
5. <https://www.youtube.com/watch?v=HUfOGEoS10E>
6. <https://pobresaenergetica.es/qui-som/que-es-ape/>
7. <https://amep.cat/per-que-esnecessaria-lamep/associacio-de-municipis-i-entitats/>
8. <https://communitypowercoalition.eu/who-we-are/>
9. <https://recuperarenergia.cat/>
10. <https://twitter.com/xarxaclimatica?lang=ca>
11. <https://futuresimpossibles.org/2023/06/05/lassemblea-catalana-per-la-transicio-ecosocial-es-constituira-el-6-de-juliol-a-barcelona/>